

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук
з державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

***(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)***

Випуск № 1(19) 2022

Київ – 2022

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Krsek O.Ye., Modestova T.V.** 478
*FORMATION OF LEXICAL SKILLS OF ACADEMIC LITERACY
IN FUTURE ENGLISH TEACHERS*
- Казачінер О.С., Бойчук Ю.Д.** 489
*КАЗКИ ТА КАЗКОВІ ІСТОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИХОВАННЯ ТА
РОЗВИТКУ ДІТЕЙ*
- Мозгальова Н.Г., Мартинюк А.А., Бондарчук О.П.** 498
*ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ФАХОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МУЗИКАНТІВ*

УДК 37.013.77 : 398.21

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-489-497](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-489-497)

Казачінер Олена Семенівна доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології, ХНПУ імені Г.С.Сковороди, вул. Валентинівська 2, м. Харків, тел.: (096)301-70-35, <https://orcid.org/0000-0003-4842-3857>

Бойчук Юрій Дмитрович доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології, член-кореспондент НАПН України, ректор, ХНПУ імені Г.С.Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, тел.: (068) 6000147, <https://orcid.org/0000-0001-8583-5856>

КАЗКИ ТА КАЗКОВІ ІСТОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Анотація. У статті обґрунтовано використання казок та казкових історій для виховання та розвитку дитини. Доведено терапевтичне та корекційне значення казок та казкових історій. Здійснено аналіз форм, методів та прийомів, які можуть застосовуватися у практиці виховання та розвитку дитини на матеріалі циклу казкових історій під загальною назвою «Пригоди Стобіда», надрукованих у журналі «Здоров'я».

Цикл казкових історій «Пригоди Стобіда» охоплює низку тем, доступних та необхідних для розуміння дитиною: особиста гігієна, небезпечність розетки, гра із сірниками, загартовування, ліки – це не цукерки, поведінка на гойдалці та на дитячому майданчику взагалі, безпека льоду, екологія та інші. Кожна казкова історія про Стобіда має логічно завершений вигляд, написана простою та доступною, проте суто дидактичною, мовою.

Роботу з цими казковими історіями можна використовувати в індивідуальній та груповій діяльності, під час психологічного консультування дітей, а також в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та початкової школи.

За допомогою казкових історій «Пригоди Стобіда» можна розв'язати низку завдань: безпосередньо створення казково-ігрового середовища для дитини; виховання та інтелектуальний, емоційний розвиток дітей; корекція небажаної поведінки, позбавлення від шкідливих звичок; розвиток мовлення (збагачення лексичного запасу, розвиток діалогічного та монологічного мовлення), оволодіння літературною мовою; розвиток психічних процесів (мислення, уваги, пам'яті, вольових якостей); робота з негативними переживаннями у дітей; формування звички, виховання бажання піклуватися про власне здоров'я, зміцнювати його; робота зі страхами, стресовими

станами; створення наміру одужати, боротьба із психосоматичними захворюваннями; нормалізація дитячо-батьківських стосунків тощо.

Ми пропонуємо такі види робіт із цими казковими історіями: обговорення, аналіз ілюстрації до історії; обговорення назви казкової історії; обговорення та аналіз учинків Стобіда; розповідь історії від імені її різних персонажів (дитини, дорослого); вигадкування продовження казкової історії; створення абсолютно нових історій.

Ключові слова: казка, казкова історія, дитина дошкільного віку, дитина молодшого шкільного віку, виховання, розвиток

Kazachiner Olena Semenivna Doctor of Pedagogy, Docent, Associate Professor of Human Health, Rehabilitation and Special Psychology Department of H.S. Skovoroda KhNPU, Valentynivska St., 2, Kharkiv, tel.: (096)301-70-35, <https://orcid.org/0000-0003-4842-3857>

Boychuk Yuriy Dmytrovych Doctor of Pedagogy, Full Professor, Professor of Human Health, Rehabilitation and Special Psychology, Corresponding Member of the NAPS of Ukraine, Rector of H.S. Skovoroda KhNPU, Kharkiv, Ukraine, м. Alchevskiyh St., 29, Kharkiv, tel.: (068) 600-01-47, <https://orcid.org/0000-0001-8583-5856>

FAIRY-TALES AND FAIRY-TALE STORIES AS A TOOL OF CHILDREN'S UPBRINGING AND DEVELOPMENT

Abstract. The article substantiates the use of fairy tales and fairy tales for the upbringing and development of the child. The therapeutic and corrective value of fairy tales and fairy tales is proved. An analysis of the forms, methods and techniques that can be used in the practice of raising and developing a child on the basis of a series of fairy tales under the general title "The Adventures of Stobid", earlier published in the journal "Health".

The series of fairy tales "The Adventures of Stobid" covers a number of topics available and necessary for the child to understand: personal hygiene, the dangers of the outlet, playing with matches, tempering, medicine is not a candy, behavior on the swing and playground in general, the danger of ice, ecology and others. Each fairy tale about Stobid has a logically complete form, written in simple and accessible, but purely didactic, language.

Working with these fairy tales can be used in individual and group activities, during psychological counseling of children, as well as in the educational process of preschool and primary school.

With the help of fairy tales "The Adventures of Stobid" you can solve a number of tasks: directly to create a fairy-tale play environment for a child; education and intellectual, emotional development of children; correction of

undesirable behavior, getting rid of bad habits; development of speech (enrichment of lexical stock, development of dialogic and monologue speech), mastery of literary language; development of mental processes (thinking, attention, memory, volitional qualities); work with negative experiences in children; forming a habit, cultivating the desire to take care of their own health, to strengthen it; work with fears, stressful situations; creating an intention to recover, combating psychosomatic diseases; normalization of child-parent relations, etc.

We offer the following types of work with these fairy tales: discussion, analysis of illustrations to history; discussion of the name of a fairy tale; discussion and analysis of Stobid's actions; storytelling on behalf of its various characters (child, adult); inventing a continuation of a fairy tale; creating completely new stories.

Keywords: fairy-tale; fairy-tale story; preschooler; primary school child; upbringing; development

Постановка проблеми. Казка є невід'ємним супроводом кожної людини у дошкільному, молодшому шкільному і навіть у підлітковому віці. Це перший «підручник життя» дитини. Саме з цього «підручника» малюк пізнає ідеї правди, кривди, добра і зла, а також усі життєві цінності в цілому.

Як відомо, читання та аналіз казки сприяє розвитку діалогічного та монологічного мовлення, збагаченню словникового запасу, вмінню граматично правильно висловлювати власну думку. У цьому полягає дидактичне, суто навчальне призначення казок.

Казка впливає на перебіг інтелектуальної діяльності, розвиток емоційної сфери, психічних процесів дитини, формування соціально прийнятної, поведінки, сприяє моральному, екологічному, естетичному вихованню. Завдяки казці відбувається залучення дітей до культурних цінностей не лише рідної, а й інших країн.

Терапевтичне та корекційне значення казок та казкових історій не викликає сумнівів, оскільки вони допомагають у розв'язанні низки психологічних проблем дитини: зняття агресії, боротьба з комплексами, негативними переживаннями, страхами, психосоматичними захворюваннями, корекція поведінки тощо. Завдяки казковому сюжету дорослому (вихователеві, вчителю початкових класів, фахівцям у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії, практичному психологу, соціальному педагогу, батькам) доцільно у доступній формі, без зайвого моралізаторства залучити дитину до розв'язання її проблем, до обговорення та оцінювання вчинків казкових героїв («це зробив не я, а персонаж казки»), а також до побудови власної життєвої позиції, поглядів, траєкторії (бажано позитивної). Зрозуміло, що особливо сенситивним для цього є період дошкільного дитинства та період навчання у початкових класах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні питання використання казкотерапії у роботі з дітьми досліджували О.Бурчик [0] (групова казкотерапія в особистісно орієнтованому вихованні дітей),

О.Василевська [1] (особливості розвитку психічного здоров'я молодшого школяра засобами казкотерапії), Л.Самошкіна, В.Яковенко [12] (використання метафори в роботі з дитячими психологічними проблемами) та ін. Чітко окреслені форми, методи та прийоми роботи з казками, а також висвітлення проблеми діагностики за допомогою казок пропонує Т.Зінкевич-Євстигнєєва [7; 8]. Слід зазначити, що напрямками наукових пошуків авторів є: використання казки під час психологічного консультування (О.Ставицька [13] та ін.); у логопедичній практиці (І.Грачова, О.Сорокова [2] та ін.); із метою подолання різноманітних труднощів навчання та виховання (Н.Ісаєва [9], Т.Котова [10], К.Стрілецька [14], В.Фурман [15] та ін.), під час роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (І.Садова [11], О.Чижова [16], С.Штіль [17] та ін.).

Проте пошук та добір казок, казкових творів, а також розробка науково обґрунтованих методичних рекомендацій для фахівців у галузі дошкільної, початкової, спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії, практичних психологів, соціальних педагогів, батьків дітей дошкільного та молодшого шкільного віку щодо роботи з дидактичними, психокорекційними, терапевтичними казками, як художніми, авторськими, так і народними наразі залишається одним із першочергових проблем, що потребують обов'язкового розв'язання.

Мета статті – здійснити аналіз форм, методів та прийомів, які можуть застосовуватися у практиці виховання та розвитку дитини на матеріалі циклу казкових історій під загальною назвою «Пригоди Стобіда».

Виклад основного матеріалу. Покажемо можливості виховання та розвитку дитини на прикладі циклу казкових історій під назвою «Пригоди Стобіда», надрукованих у журналі «Здоров'я» [3–6].

Головний герой – це маленький хлопчик, робот-іграшка, на ім'я Стобід. Такого персонажа вигадано не випадково, оскільки він має бути близьким дитині. Як і звичайна дитина-дошкільник та молодший школяр, він потрапляє в різні життєві ситуації, які не завжди приємні, а іноді навіть і небезпечні: катається на санчатах на проїжджій стороні вулиці («Нові пригоди Стобіда. Він катався на вулиці...»), їсть немиті ягоди та дуже холодне морозиво («Як Стобід вирішив вбити мікробів, а захворів сам»), ходить по тонкому льоду («Стобід і Золота рибка»), грається із сірниками, електроприладами, кидає в чисту річку порожню скляну пляшку, бере до рота неїстівні речі («Як Стобід равлика проковтнув») тощо. Через це Стобідові доводиться робити неприємні будь-якій дитині справи: ковтати гіркі ліки, лежати в ліжку із застудою і навіть перебувати у лікарні.

Разом зі Стобідом у казкових історіях живуть працівниця фабрики іграшок Марфа Іванівна та добрий лікар «Швидкої допомоги» Геннадій Михайлович. Дорослі по черзі допомагають Стобідові зрозуміти свою поведінку, усвідомити, до чого призводять його вчинки. Вони визволяють хлопчика з біди, лікують його, а також навчають та пояснюють, як потрібно діяти в тій чи іншій ситуації. Марфа Іванівна та Геннадій Михайлович

навчають Стобіда, як правильно користуватися електроприладами («Як Стобід захотів налякати вовка, а сам ледве не згорів»), як умиватися та мити руки («Неслухняний Стобід»), закалятися («Неслухняний Стобід вирішив: закалятимуся!»), правильно поводитися на дитячому майданчику («Як Стобід катався на гойдалках»), берегти природу («Як Стобід образив метелика і чим це завершилося»), поводитися біля річки («Як Стобід кинув пляшку і що з цього вийшло») тощо.

Ще однією позитивною стороною «Пригод Стобіда» є сприяння розвитку мовлення дітей («Як Стобід загадував загадки», «Неслухняний Стобід розповідає казки»), виховання бажання читати книжки («Як від Стобіда полетіли літери»).

Проте не можна не зважати на суто дидактичний та повчальний зміст казкових історій. Кожній із них, на наш погляд, бракує більшого власне казкового задуму та позитивного розв'язання (кінцівки) сюжету. На жаль, переважна більшість історій завершується тією чи іншою неприємністю для головного героя. Але при цьому кожна дитина дошкільного та молодшого шкільного віку потребує такого змісту казки, де добро перемагає зло. Саме тому доцільним видом діяльності може бути запропонувати малюкові придумати позитивне продовження казкової історії.

Цикл казкових історій «Пригоди Стобіда» можна застосовувати під час індивідуальної та групової роботи, реалізуючи такі його завдання:

- 1) Безпосередньо створення казково-ігрового середовища для дитини
- 2) Виховання та інтелектуальний, емоційний розвиток дітей
- 3) Корекція небажаної поведінки, позбавлення від шкідливих звичок
- 4) Розвиток мовлення (збагачення лексичного запасу, розвиток діалогічного та монологічного мовлення), оволодіння літературною мовою
- 5) Розвиток психічних процесів (мислення, уваги, пам'яті, вольових якостей)
- 6) Робота з негативними переживаннями у дітей
- 7) Формування звички, виховання бажання піклуватися про власне здоров'я, зміцнювати його
- 8) Робота зі страхами, стресовими станами
- 9) Створення наміру одужати, боротьба із психосоматичними захворюваннями
- 10) Нормалізація дитячо-батьківських стосунків тощо.

Кожна казкова історія має завершений вигляд, написана простою та зрозумілою дітям мовою, підпорядкована певній чіткій меті, гарно проілюстрована художником.

Саме тому цикл казкових історій «Пригоди Стобіда» можна використовувати як матеріал для індивідуального та групового консультування. Звісно, працювати з цими казками можна і навіть доцільно і під час освітнього процесу на уроках мови, літературного читання,

ознайомлення з навколишнім світом, у позакласній діяльності під час проведення виховних та профілактичних заходів.

Ми пропонуємо такі види робіт із цими казковими історіями:

1) Обговорення, аналіз ілюстрації до історії: Як ти вважаєш, про що буде історія? Що трапилося зі Стобідом?

2) Обговорення назви казкової історії (наприклад, «Стобід та Золота рибка»)

3) Обговорення та аналіз учинків Стобіда.

4) Розповідь історії від імені Стобіда; від імені Марфи Іванівни або Геннадія Михайловича.

5) Вигадування продовження казкової історії: що буде зі Стобідом після того, як він (побував у лікарні, навчився бережливо ставитися до хліба, навчився користуватися електроприладами тощо)?

6) Створення абсолютно нових історій про пригоди Стобіда. Як варіант, доцільним буде запропонувати сюжети, присвячені, наприклад, використанню дитиною гаджетів, споживанню великої кількості солодкої їжі та напоїв, наркотичних речовин, алкоголю тощо. Спектр проблем та викликів, із якими дитина зустрічається в сучасному дуже непростому світі, дуже великий, тому ідей для нових казкових історій може бути безліч. Головне – по-перше, виявити проблему дитини, її причину, а, по-друге, – проявити фантазію та творчі здібності до створення цікавої казки, у якій запропонувати дієвий вихід зі складної ситуації.

Висновки. Усе сказане вище дозволяє дійти висновків про те, що використання казок та казкових історій є дієвим, ненав'язливим та природнім інструментом для виховання та розвитку дитини дошкільного та молодшого шкільного віку. Цикл казкових історій «Пригоди Стобіда» охоплює низку тем, доступних та необхідних для розуміння дитиною: особиста гігієна, небезпечність розетки, гра із сірниками, загартовування, ліки – це не цукерки, поведінка на гойдалці та на дитячому майданчику взагалі, небезпека льоду, екологія та інші. Кожна казкова історія про Стобіда має логічно завершений вигляд, написана простою та доступною, проте суто дидактичною, мовою.

Роботу з цими казковими історіями можна використовувати в індивідуальній та груповій діяльності, під час психологічного консультування дітей, а також в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та початкової школи.

За допомогою казкових історій «Пригоди Стобіда» можна розв'язати низку завдань: безпосередньо створення казково-ігрового середовища для дитини; виховання та інтелектуальний, емоційний розвиток дітей; корекція небажаної поведінки, позбавлення від шкідливих звичок; розвиток мовлення (збагачення лексичного запасу, розвиток діалогічного та монологічного мовлення), оволодіння літературною мовою; розвиток психічних процесів (мислення, уваги, пам'яті, вольових якостей); робота з негативними переживаннями у дітей; формування звички, виховання бажання піклуватися

про власне здоров'я, зміцнювати його; робота зі страхами, стресовими станами; створення наміру одужати, боротьба із психосоматичними захворюваннями; нормалізація дитячо-батьківських стосунків тощо.

Ми пропонуємо такі види робіт із цими казковими історіями: обговорення, аналіз ілюстрації до історії; обговорення назви казкової історії; обговорення та аналіз учинків Стобіда; розповідь історії від імені її різних персонажів (дитини, дорослого); вигадкування продовження казкової історії; створення абсолютно нових історій.

Перспективою подальших наукових пошуків у напрямі визначеної проблеми може, на нашу думку, стати пошук та добір казок, казкових творів, а також розробка науково обґрунтованих методичних рекомендацій для фахівців у галузі дошкільної, початкової, спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії, практичних психологів, соціальних педагогів, батьків дітей дошкільного та молодшого шкільного віку щодо роботи з дидактичними, психокорекційними, терапевтичними казками, як художніми, авторськими, так і народними. У цих рекомендаціях мають бути визначені мета, дидактичні, виховні, корекційні завдання роботи з казками або казковими історіями, а також пропоновані форми, методи та прийоми роботи з ними.

Література:

1. Бурчик О. В. Групова казкотерапія в особистісно орієнтованому вихованні дітей // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. 2005. Вип. 25. С. 203-205.
2. Василевська О. І. Особливості розвитку психічного здоров'я молодшого школяра засобами казкотерапії: автореф. дис. ... канд.. психол.наук: 19.00.07; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К., 2015. 20 с.
3. Грачева И. А. Сорокова О. В. Контаминация песочной методики и сказкотерапии в коррекционно-логопедической работе с детьми старшего дошкольного возраста // Логопедия. 2014. № 4. С. 30-33.
4. Здоровье: ежемесячный научно-популярный журнал. М.: Правда. 1985. №№ 1; 8; 11.
5. Здоровье: ежемесячный научно-популярный журнал. М.: Правда. 1988. №№ 1; 3; 5; 9; 10.
6. Здоровье: ежемесячный научно-популярный журнал. М.: Правда. 1989. №№ 3; 6; 10.
7. Здоровье: ежемесячный научно-популярный журнал. М.: Правда. 1991. №№ 1; 6; 12.
8. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д., Кудзилов Д. Б. Психодиагностика через рисунок в сказкотерапии. СПб. : Речь, 2004. 144 с.
9. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Формы и методы работы со сказками. СПб. : Речь, 2006. 240 с.
10. Исаева Н. Сказка как средство оптимизации психоэмоциональной сферы старших дошкольников // Дошкольное воспитание. 2012. № 7. С. 19-24.
11. Котова Т. О. Казкотерапія як сучасний метод відновлювально-розвивального впливу на дошкільників // Логопед. 2015. № 3. С. 17-20.
12. Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 11. С. 293-298.
13. Самошкіна Л. М., Яковенко В. С. Метафора в роботі з дитячими психологічними проблемами : навч. посіб. Дніпропетр. нац. ун-т. Д., 2002. 40 с.
14. Ставицька О.Г. Технології казкотерапії у практиці психологічного консультування // Психол. перспективи. 2012. Вип. 19. С. 228-236.
15. Стрілецька К. А. Казкотерапія як метод формування моральних якостей молодших школярів. Інноватика у вихованні. 2016. Вип. 3. С. 295-302.

16. Фурман В. А. Использование сказкотерапии в коррекционной работе с детьми дошкольного возраста // Дошкольная педагогика : науч.-практ. журн. 2010. № 8. С. 50-54.
17. Чижова О. Н. Сказкотерапия как один из методов работы с детьми с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования // Дошк. педагогика: Петербург. науч.-практ. журн. 2014. № 9. С. 57-59.
18. Штіль С. Казкотерапія на заняттях із дітьми з особливими потребами : дошкільний вік // Дефектолог. 2009. № Квіт. (№ 4). С. 24-39.

References:

1. Burchyk, O. V. (2005). Hrupova kazkoterapiya v osobystisno oriyentovanomu vykhovanni ditey [Group fairy-tale therapy in children's personality oriented upbringing]. *Visn. Zhytomyr. derzh. un-tu im. I. Franka*, 25, 203-205. [in Ukrainian].
2. Vasylyev's'ka, O. I. (2015). Osoblyvosti rozvytku psykhychnoho zdorov'ya molodshoho shkolyara zasobamy kazkoterapiyi [Specific features of primary school child's psychological development by fairy-tale therapy tools]: avtoref. dys. ... kand.. psykhol.nauk: 19.00.07; Nats. ped. un-t im. M.P.Drahomanova. K. [in Ukrainian].
3. Gracheva, I. A. Sorokovova, O. V. (2014). Kontaminacija pesochnoj metodiki i skazkoterapii v korrekcionno-logopedicheskoj rabote s det'mi starshego doshkol'nogo vozrasta [Contamination of sand method and fairy-tale therapy in correctional and logo work with elder preschoolers]. *Logopedija*, 4, 30-33 [in Russian].
4. Zdorov'e (1985) [Health]: ezhemesjachnyj nauchno-populjarnyj zhurnal, M.: Pravda, 1; 8; 11 [in Russian].
5. Zdorov'e (1988) [Health]: ezhemesjachnyj nauchno-populjarnyj zhurnal. M.: Pravda, 1; 3; 5; 9; 10.
6. Zdorov'e [Health] (1989): ezhemesjachnyj nauchno-populjarnyj zhurnal. M.: Pravda, 1989, 3; 6; 10 [in Russian].
7. Zdorov'e (1991) [Health]: ezhemesjachnyj nauchno-populjarnyj zhurnal. M.: Pravda, 1; 6; 12. [in Russian].
8. Zinkevich-Evstigneeva, T. D., Kudzilov, D. B. (2004). Psihodiagnostika cherez risunok v skazkoterapii [Psychodiagnostics through drawing in fairy-tale therapy]. SPb. : Rech'. [in Russian].
9. Zinkevich-Evstigneeva, T. D. (2006). Formy i metody raboty so skazkami [Forms and methods of work with fairy-tale]. SPb. : Rech' [in Russian].
10. Isaeva, N. (2012). Skazka kak sredstvo optimizacii psihojemocional'noj sfery starshih doshkol'nikov [Fairy-tale as a way of elder preschoolers' psychoemotional sphere optimization]. *Doshkol'noe vospitanie*, 7, 19-24 [in Russian].
11. Kotova, T.O. (2015). Kazkoterapiya yak suchasnyy metod vidnovlyuval'no-rozvyval'noho vplyvu na doshkil'nykiv [Fairy-tale therapy as a modern method of renovation and developmental influence on preschoolers]. *Lohoped*, 3, 17-20 [in Ukrainian].
12. Sadova, I. (2015). Kazkoterapiya – suchasnyy metod roboty z dit'my, yaki mayut' osoblyvi potreby [Fairy-tale therapy as a modern method of working with children who have special needs]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk*, 11, 293-298 [in Ukrainian].
13. Samoshkina, L.M., Yakovenko, V.S. [2002]. Metafora v roboti z dytyachymy psykholohichnymy problemamy [] : navch. posib. Dnipropetr. nats. un-t. D. [in Ukrainian].
14. Stavys't's'ka, O.H. (2012). Tekhnolohiyi kazkoterapiyi u praktytsi psykholohichnoho konsul'tuvannya [Technologies of fairy-tale therapy in practice of psychological counselling]. *Psykhol. Perspektyvy*, 19, 228-236 [in Ukrainian].
15. Strilets'ka, K.A. (2016). Kazkoterapiya yak metod formuvannya moral'nykh yakostey molodshykh shkolyariv [Fairy-tale therapy as a way of forming primary schoolchildren's moral qualities]. *Innovatyka u vykhovanni*, 3, 295-302 [in Ukrainian].

16. Furman, V.A. (2010). Ispol'zovanie skazkoterapii v korrekcionnoj rabote s det'mi doshkol'nogo vozrasta [Using fairy-tale therapy in corrective work with preschoolers]. *Doshkol'naja pedagogika* : nauch.-prakt. zhurn, 8, 50-54 [in Russian].

17. Chizhova, O.N. (2014). Skazkoterapija kak odin iz metodov raboty s det'mi s ogranicennymi vozmozhnostjami zdorov'ja v uslovijah inkljuzivnogo obrazovanija [Fairy-tale therapy as one of methods of work with children with health disabilities in conditions of inclusive education]. *Doshk. pedagogika*: Peterburg. nauch.-prakt. zhurn, 9, 57-59 [in Russian].

18. Shtil', S. (2009). Kazkoterapiya na zanyattyakh iz dit'my z osoblyvymy potrebamy: doshkil'nyy vik [Fairy-tale therapy in classes where there are children with special needs: preschool age]. *Defektoloh*, Kvit. (4), 24-39 [in Ukrainian].